

gemeente Bronckhorst

Raadsvoorstel

Datum	: 15 februari 2024
Kenmerk	: Z107695/Raad-00897
Portefeuillehouder	: Wilko Pelgrom
Onderwerp	: Herijking Routekaart Bronckhorst Energieneutraal

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voorstel

1. In te stemmen met de herformulering van het doel in hoofdstuk 3.
2. In te stemmen met de vijf leidende principes zoals beschreven in hoofdstuk 4 van de herijkte routekaart.
3. In te stemmen met de beleidslijnen (regie op) de Dorps Energie Processen zoals beschreven in hoofdstuk 6 van de herijkte routekaart.
4. In te stemmen met de beleidslijnen (regie op) de lokale warmtetransitie zoals beschreven in hoofdstuk 7 van de herijkte routekaart.
5. In te stemmen met de beleidslijnen (regie op) het lokaal energiesysteem, zoals beschreven in hoofdstuk 8 van de herijkte routekaart.
6. In te stemmen met de beleidslijnen (regie op) grootschalige energieprojecten, zoals beschreven in hoofdstuk 9 van de herijkte routekaart.
7. In te stemmen met het starten van een energiegebiedsproces met het gebied Eldrik, gericht op het realiseren van een gemeenschappelijk windpark.
8. In te stemmen met de beleidslijnen (regie op) de randvoorwaarden, zoals beschreven in hoofdstuk 10 van de herijkte routekaart.
9. De routekaart bij de eerstvolgende herziening te verwerken in de Omgevingsvisie.

Inleiding

In 2019 stelde u de Verrijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal 2030 vast. Deze routekaart schetst het beeld hoe de energievoorziening er in 2030 zou moeten uitzien. De Routekaart laat zien hoe de gemeente Bronckhorst vanuit de eigen kracht energieneutraal kan worden.

Wat op dat moment nog ontbrak, mede door de verschillende opvattingen over windenergie in zowel de raad als de samenleving, was een concrete en gedragen uitwerking van de gewenste energiemix en een actieplan om de energiedoelen en -projecten te realiseren.

Ten opzichte van de Verrijkte Routekaart is het speelveld veranderd. Door de oorlog in Oekraïne is duidelijk geworden dat leveringszekerheid niet meer vanzelfsprekend is, weten we dat energieprijzen plotseling tot grote hoogte kunnen stijgen en is energiearmoede nu een breed erkend vraagstuk. Ook groeiden de klimaatambities in Europa en Den Haag waardoor de ambities in Bronckhorst op sommige thema's worden ingehaald. In regioverband zijn er door de Regionale Energiestrategie (RES) Achterhoek nu concrete doelen voor de opwek van duurzame elektriciteit gekomen, waaraan ook de gemeente

Bronckhorst zich heeft gecommitteerd. Dit is inclusief het aandeel dat daarvan op Bronckhorsts grondgebied gerealiseerd moet zijn.

Waar alles roept om versnelling van de energietransitie, hebben we ook te maken met de zogenaamde netcongestie (de overbelasting van het elektriciteitsnet) die juist de komende jaren een drastische rem zet op zowel de energietransitie als op veel andere maatschappelijke ontwikkelingen.

De Herijkte Routekaart staat daarom in het teken van “meer mogelijk maken door samenhang” en “gericht vertragen waar het moet en versnellen waar het kan” om per saldo de komende 10 jaar een zo groot mogelijke stap vooruit te maken.

Afstemming

De herijkte routekaart is in samenwerking met de collega's van wonen en werken en cluster strategie opgesteld. Het is met wethouder Wilko Pelgrom en wethouder Emmeke Gosselink besproken en hun inbreng is verwerkt in de voorliggende versie.

Beoogd effect

De reden om de Herijkte Routekaart op te stellen is om het gemeentelijke beleid aan te passen aan de veranderde en veranderende omstandigheden. De doelstelling om energieneutraal te worden, is niet gewijzigd, maar de wijze waarop we dit willen realiseren is veranderd. Behalve energieneutraal beogen we nu ook een zelfvoorzienend energiesysteem met een hoge maatschappelijke waarde.

Argumenten

1.1 Ontwikkelingen in de energietransitie volgen zich snel op en zijn van invloed op ons beleid, de uitvoering en de leefomgeving.

We zijn een aantal jaren op weg om te zorgen dat we energieneutraal gaan worden. Dit was in 2019 een zeer grote opgave en dat is door alle ontwikkelingen (veranderend Rijks- en Provinciaalbeleid, Oekraïne, netcongestie etc.) nog uitdagender geworden. Daarnaast is in het coalitieakkoord afgesproken om op basis van het geamendeerde raadsbesluit van 5 juli 2021 de medewerking aan initiatieven van windmolens per 1 januari 2024 opnieuw te bekijken.

Om te werken met een meer realistische doelstelling en om beter in te kunnen spelen op de actualiteit is de Herijkte Routekaart opgesteld.

1.2 De energietransitie is meer dan het streven naar energieneutraliteit

De noodzaak om energieneutraal te worden staat centraal in de Herijkte Routekaart, maar wij beogen ook een aantal maatschappelijke doelen, zoals lokaal eigenaarschap en het terugvloeien van de baten naar de lokale samenleving. Ook stellen we eisen aan een zorgvuldig proces. Dit alles maakt dat we 2030 als streefjaar loslaten – zeker niet om te vertragen maar om een realistisch tijdpad neer te leggen - en ook de maatschappelijke doelen (leidende principes) toevoegen aan de doelstelling.

2.1 De voorgestelde strategie is dat de gemeente meer dan voorheen regie neemt op het realiseren van de doelen.

Dit willen we doen langs 4 uitvoerende sporen:

1. Regie op Dorps Energie Processen
2. Regie op de lokale warmtetransitie
3. Regie op het lokale energiesysteem
4. Regie op grootschalige energieprojecten.

Om een zo goed mogelijk maatschappelijk rendement te realiseren en om een antwoord op de netcongestie te kunnen bieden, dienen we deze sporen in een nauwkeurige onderlinge samenhang op te pakken.

Daarnaast hebben we als gemeente ook een heel belangrijke rol in het creëren van de kaders waarbinnen deze 4 sporen hun weg moeten vinden. Deze worden soms volgend, soms parallel en soms vooruitlopend op de genoemde 4 sporen ontwikkeld. Dit ondersteunende spoor noemen we in de herijkte routekaart Regie op de randvoorwaarden

2.2 We willen met de energietransitie ook maatschappelijke meerwaarde creëren.

Naast energieneutraal en aardgasvrij willen we met de Routekaart ook bereiken dat iedereen die maatregelen kan nemen die nodig zijn om mee te doen aan de energietransitie, willen we dat het toekomstige energiesysteem zo veel mogelijk zelfvoorzienend is waardoor we minder afhankelijk zijn van (markt)invloeden van buiten en willen we zorgen dat de zeggenschap en het eigendom zoveel mogelijk lokaal is verankerd. Deze wensen hebben we vertaald naar 5 leidende principes waaraan we alle keuzes en projecten in de energietransitie willen toetsen.

3.1 De Dorps Energie Processen zijn de belangrijkste pijler in de verankering van de energietransitie in de samenleving.

Een belangrijk deel van de energietransitie vindt plaats in de directe woonomgeving van onze inwoners. Daarom willen we hen de ruimte bieden om dit ook zelf vorm te geven, met ondersteuning vanuit de gemeente.

4.1 Door inwoners en bedrijven actiever te begeleiden en adviseren over de gewenste verduurzamingsmaatregelen zal een groter deel van hen tot actie overgaan.

De warmtetransitie wordt wel de grootste verbouwingsoperatie in de gebouwde omgeving genoemd. Toch blijkt dat zelfs bij de hoge energieprijzen van 2022 nog lang niet iedereen de maatregelen heeft genomen om het energiegebruik te minimaliseren. Dit vraagt dat we op een andere manier naar de opgave moeten kijken. We kiezen nu voor een meer integrale ontzorging van woningeigenaren en ondernemers met persoonlijke begeleiding om zo de kans te verkleinen dat dezen bij tegenvallers afhaken. Een ontzorgingsaanpak combineert maatwerkadvies, financiële instrumenten, begeleiding en kwaliteitsbewaking. Het doel is dat deelnemers zo proberen een grote stap richting aardgasvrij(ready) te maken. De marketing van deze aanpak willen we deels onderbrengen bij de Dorps Energie Processen. Essentieel is daarom dat deze aanpak voor langere tijd beschikbaar blijft.

5.1 Door de groei van de lokale energieproductie en de langdurige netcongestieproblematiek willen we een lokaal energiesysteem vormgeven dat maakt dat optimaal gebruik kunnen maken van de energie die in Bronckhorst wordt opgewekt.

Door vraag, aanbod en opslag aan elkaar te koppelen kunnen we stabiele prijzen realiseren, die naar verwachting ook gunstiger zijn dan de huidige marktprijzen. Samen met een uitgebalanceerde set opslagmogelijkheden (bijv. accu's of warmtebuffers) en eventueel aanpassingen in de infrastructuur kunnen we ook een antwoord bieden op de netcongestie, die de komende jaren een serieuze beperking voor veel maatschappelijke processen vormt.

6.1 Om de energiedoelen te halen is het onvermijdelijk om een aantal grootschalige energieprojecten te ontwikkelen.

Vrijwel al deze projecten, of dit nu in de vorm van bijvoorbeeld windenergie, zonnevelden of vergisting is, hebben een grote impact op hun omgeving en zijn complex. Er moet immers een afweging tussen meerdere belangen worden gemaakt. Om te zorgen dat die belangenafweging zorgvuldig gebeurt, willen we zelf de regierol nemen.

7.1 Door bewust te kiezen voor een windpark in zoekgebied B (Eldrik) én de stakeholders in het gebied actief te betrekken bij de vormgeving van het windpark, voorkomen we dat er door derden een windpark wordt neergezet dat een veel lagere maatschappelijke waarde heeft voor zowel zoekgebied B (Eldrik) als voor de gemeente als geheel.

We denken dat met windmolens de grootste meerwaarde voor zowel het gebied als gemeente wordt gecreëerd door zelf de ontwikkeling van het windpark te regisseren. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat we met de stakeholders in het gebied ontwerpen hoe het

park er fysiek maar ook financieel komt uit te zien. Daarbij is het nodig om daarin zo veel mogelijk invloed te hebben – in het belang van de stakeholders in het gebied. Zonder eigen regie achten we de kans groot dat een derde-ontwikkelaar – met steun van de provincie – een windpark mag ontwikkelen, dat niet de maatschappelijke meerwaarde heeft die wij voor ogen hebben.

8.1 Door als gemeente te zorgen voor randvoorwaarden kan de energietransitie versneld worden.

In de praktijk lopen bedrijven en inwoners die een bijdrage willen leveren aan de energietransitie vaak aan tegen belemmeringen. Voor zover het valt in de beïnvloedingssfeer van de gemeente willen we voortdurend blijven kijken hoe we bestaande drempels – na een goed belangenafweging – kunnen verlagen voor initiatieven die passen bij de 5 leidende principes. Ook willen we onze invloed gebruiken door mee te participeren in projecten of zelfs zelf projecten te starten.

9.1 De passages uit de Omgevingsvisie 2035 hebben we vertaald naar 5 leidende principes, die het fundament vormen voor de manier waarop we de route naar energieneutraal vormgeven.

Het is goed om deze vertaling in de eerstvolgende herziening van de omgevingsvisie te verwerken.

Kanttekeningen

1.1 We kijken goed naar en bestreden veel aandacht aan participatie en communicatie.

Wel is duidelijk dat niet altijd iedere inwoner is meegenomen in de participatie en communicatie. We gaan zorgen dat we inwoners goed meenemen in dit proces naar een energieneutraal Bronckhorst. Daarnaast is het belangrijk om van tevoren duidelijk te maken welke rol de inwoners hebben in het participatieproces. Ook is het goed om te blijven communiceren als gemeente. Hiermee voorkom je onduidelijkheid en onvrede in de uitvoering van de energietransitie. Initiatiefnemers waarderen het als er van tevoren duidelijk gecommuniceerd is aan welke criteria voldaan moet worden voor bijvoorbeeld dorpsenergieprocessen, warmtetransitie, lokale energiesysteem en grootschalige energieprojecten.

3.1 Met 2 á 3 nieuwe Dorps Energie Processen per jaar gaat de energietransitie te langzaam.

Een goed functionerend Dorps Energie Proces vraagt tijd om een groepsgevoel op te bouwen, flexibiliteit/maatwerk en veel ondersteuning. Binnen de beperkte personele en financiële ruimte denken we slechts een beperkt aantal nieuwe processen te kunnen begeleiden (een Dorps Energie Proces kan jaren duren, waardoor er ieder jaar meer processen naast elkaar gaan lopen). Dit is de reden dat we nu vooral dorpen uitnodigen die intrinsiek gemotiveerd zijn. Als zich veel meer dorpen melden, dan is dat aanleiding om de aanpak te herzien en eventueel extra middelen te vragen. Op dit moment kunnen we gebruik maken van het budget, welke wij van het Rijk hebben ontvangen (CDOKE).

4.1 We kunnen beter meer mensen vragen om een kleine stap te maken dan met een dure aanpak een beperkt aantal mensen een grote stap.

In termen van bespaarde CO2 uitstoot, klopt deze redenering mogelijk wel, maar een steeds groter deel van de woningeigenaren heeft de eenvoudige maatregelen (laaghangend fruit) al genomen, waardoor bij steeds meer huizen de lastiger maatregelen overblijven. Juist om de intrinsiek gemotiveerde woningeigenaren die zijn vastgelopen te helpen de gewenste stappen te zetten, kiezen we voor een meer gerichte en intensievere begeleiding.

Kosten, baten en dekking

De financiële effecten worden in het eerste kwartaal 2024 samen met de uitvoeringsprogramma's per spoor aan de raad voorgelegd. De middelen die we als

gemeente hebben ontvangen van het Rijk voor de uitvoering van het klimaatakkoord worden ingezet voor de uitvoering van de Herijkte Routekaart.

Uitvoering

We beogen een zorgvuldig besluitvormingsproces dat niet wordt onderbroken door het Kerstreces. Daarom is de bestuurlijke behandeling gepland in januari en februari 2024.

Planning

- 18 januari en 8 februari 2024	Politieke avonden
- 15 februari 2024	Vaststelling Herijkte Routekaart door gemeenteraad

In het eerste kwartaal 2024 volgen ook nog uitvoeringsprogramma's per spoor in de Herijkte Routekaart.

Evaluatie

In deze Herijkte Routekaart beschrijven we onze visie op de uitvoering van energietransitie in Bronckhorst. We beschrijven de maatregelen en randvoorwaarden die het proces om energieneutraal kan doen versnellen. Het gaat hierbij met name over het vinden van commitment over de manier van werken aan onze doelen, onze strategie. De energietransitie is een dynamisch proces. De grote lijnen stellen we in de herijkte routekaart vast. Waar nodig zal u over het vereiste maatwerk besluiten. De snelle ontwikkelingen op energiegebied en het continu veranderende speelveld zullen over een aantal jaren weer aanscherping en herijking van de Routekaart vragen om de samenleving van de toekomst van dienst te blijven.

Hengelo (Gld), 5 december 2023

Burgemeester en wethouders van Bronckhorst,
de vervangend secretaris, de burgemeester,
E. Hanzens

Bijlagen

Herijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal